

На нашу думку, законодавство в сфері боротьби з злочинністю в банківській сфері має орієнтуватись як на гармонізацію з міжнародними стандартами у цій сфері, так і на врахування національних особливостей упередження відповідної злочинності (посилення відповідальності керівників, оптимізація кадрової політики, заохочення за упередження деліктів у банківській сфері тощо). При цьому, заходи, спрямовані на упередження та протидію банківським злочинам мають стати для держави першочерговими, оскільки конституційні права і свободи із зруйнованою банківською системою забезпечити не можливо.

ЗАХИСТ ПРАВ УЧАСНИКІВ БАНКІВСЬКИХ ПРАВОВІДНОСИН

Патентна Н.С., студент ННПП НАВС

Науковий керівник: к.е.н., доцент кафедри господарсько-правових дисциплін ННПП НАВС Котирло О.О.

На сьогоднішній день у більшості ринкових економік (більше ніж у 70 країнах) функціонують спеціальні системи (колективні фонди, корпорації) гарантування (страхування) вкладів (депозитів). Вони гарантують вкладникам банку у разі його банкрутства відшкодування (повернення) їхніх вкладів у певних межах. Основні цілі, які держава в особі законодавчих органів та регулятивно-наглядових банківських органів, зокрема центрального банку, намагається досягти при створенні системи гарантування вкладів: сприяння створенню і мобілізації заощаджень, що має важливе значення для забезпечення реальних інвестицій в економіку; підвищення ступеня довіри до банківської системи; забезпечення стійкості банківської системи і грошового обороту; захист дрібних вкладників від ризиків, які вони не спроможні оцінити і врахувати у своїх економічних рішеннях.

Гарантування вкладів певною мірою гарантує їх ліквідність, а також сприяє запобіганню масового вилучення вкладів із банків. Проте накопичений досвід функціонування систем захисту банківських вкладів у різних країнах виявив і певні проблеми. Зокрема, наявність системи гарантування вкладів, з одного боку, спонукає банки до надмірно ризикованої діяльності, а з іншого - зменшує стимули суб'єктів економіки щодо зваженого вибору банку для розміщення вкладів, аналізу діяльності банку, в якому розміщені вклади, провокує розміщення вкладів у банках, що займаються надмірно ризикованою діяльністю.

Найбільше значення, як елемент світового досвіду, має система страхування депозитів, створена у 1934 р. у США. Для страхування депозитів у комерційних банках була заснована Федеральна корпорація страхування депозитів (ФКСД). Як федеральне незалежне агентство, підзвітне законодавчому органу країни, ФКСД у випадку банкрутства банку застосовує різні методи захисту інтересів вкладників: дає змогу банку збанкрутувати і відшкодовує кошти вкладникам банку; проводить реорганізацію банку шляхом його злиття з іншим банком; з метою збереження банку надає йому допомогу у вигляді позичок або шляхом купівлі менш надійних активів банку, тобто здійснює 90 центів на кожен долар вкладу. Щоправда, процес повернення цих сум може тривати кілька років.

Застосування другого та третього методів захисту інтересів вкладників пов'язане із витрачанням значних коштів страхового фонду, проте це коштує ФКСД дешевше, ніж виплата відшкодувань вкладів у випадку банкрутства банку. Крім того, застосовуючи ці методи, ФКСД гарантує усі вклади, а не лише в межах 100 тис. дол.

Багато країн у тій чи іншій формі запозичили досвід США щодо гарантування (страхування) вкладів. Європейський Союз (ЄС) 30 травня 1994 р. ухвалив спеціальну директиву щодо впровадження систем гарантування вкладів країнами — членами ЄС, а також країнами, які мають намір приєднатися в майбутньому до ЄС. Директивою встановлені такі основні вимоги до членів Союзу: банківська система країни повинна мати одну або кілька систем гарантування вкладів; участь банків у системі гарантування вкладів є обов'язковою; система гарантування вкладів повинна гарантувати безпеку

вкладів не лише в установах банків на території своєї країни, а й в установах банків, що відкриті в інших країнах — членах ЄС; відшкодування коштів за вкладом здійснюється із розрахунку суми вкладів на одного вкладника банку, що збанкрутував; відшкодування коштів за вкладом виплачується протягом трьох місяців з того дня, коли вони стали недоступними для вкладників банку; мінімальна сума максимального відшкодування коштів за вкладом на одного вкладника не повинна бути меншою за 20 000 євро.

Згідно з Законом України «Про банки і банківську діяльність» Національний банк розробив і ввів у дію у 1996 р. «Тимчасовий порядок формування комерційними банками фонду страхування вкладів фізичних осіб». Фонд створювався шляхом придбання банками облігацій внутрішньої державної позики (на суму, достатню для відшкодування вкладів фізичних осіб) і передавання їх на зберігання НБУ (ОВДП блокувалися на окремих рахунках у Депозитарії НБУ). У разі ліквідації банку передбачалося розблокування Національним банком державних цінних паперів і використання коштів від їх реалізації на відшкодування вкладникам суми вкладів.

Фонд є державною спеціалізованою установою. Він функціонує як економічно самостійна установа, яка не ставить за мету отримання прибутку. Учасниками Фонду є банки, які зареєстровані НБУ в Державному реєстрі банків і які мають банківську ліцензію на право здійснювати банківську діяльність. Участь банків у Фонді, крім Державного Ощадного банку України, є обов'язковою. Вклади в Ощадбанку гарантуються безпосередньо державою, тому він не бере участі у формуванні і використанні коштів Фонду.

Об'єктом гарантування виступають вклади фізичних осіб в національній та іноземній валюті, у тому числі нараховані проценти, розміщені на іменних рахунках у банку - учасникові Фонду чи залучені банком у формі емітованих ощадних сертифікатів. Відшкодування вкладів в іноземній валюті здійснюється у національній валюті України. Фонд виплачує відшкодування вкладникам банку, що ліквідується, на суму вкладу і нарахованих процентів, але не більше 3 тис. грн.. на одного вкладника.

ЗАХИСТ ПРАВ ІНВЕТОРІВ НА ФОНДОВОМУ РИНКУ

Лопатюк Н.В., студент ННІПІ НАВС

Науковий керівник: к.е.н., доцент кафедри господарсько-правових дисциплін ННІПІ НАВС Котирло О.О.

Протягом 2012 року до відділу захисту прав інвесторів та територіальних органів Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку надійшло на розгляд 2483 письмових звернень від фізичних та юридичних осіб щодо порушення їх прав та законних інтересів на ринку цінних паперів, проведено 576 особистих прийомів інвесторів.

Типовими порушеннями цієї категорії звернень, є такі:

1. Порушення права на рівне ставлення до всіх акціонерів.
2. Порушення права на участь в управлінні акціонерним товариством.
3. Порушення права на отримання інформації про діяльність акціонерного товариства.
4. Порушення права акціонера на отримання частини прибутку у вигляді дивідендів.

5. Порушення прав акціонерів під час додаткового випуску акцій.

Захист прав інвестора - тема, якій на вітчизняному ринку приділяється немало уваги - як зі сторони законодавчого та адміністративного регулювання, так і завдяки механізмам захисту права власності та обмеженню, що накладається на діяльність компанії з управління активами фонду.

Законодавство. Права інвесторів фондів в Україні захищені законодавством. Регулювання здійснюється для пайових інвестиційних фондів та корпоративних фондів, які створюються у формі акціонерних товариств.

Державне регулювання. Регулювання і контроль над діяльністю фондів здійснює Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку.